

ISSN 2587- 2001

ANASAY

3 Aylık Ulusal Hakemli - Süreli Dergi -Yıl:1 – Sayı:2- Kasım 2017

koynunda büyüdük

ANASAY

---

3 Aylık Ulusal Hakemli - Süreli Dergi - ISSN 2587- 2001

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
GENÇDES

PLATON'UN DEMOKRASİ ANLAYIŞINA UYGUN İNSAN FİGÜRÜ *PLATO'S HUMAN FIGURE IN ACCORDANCE WITH DEMOCRACY*

Gözde KARAKAYA*

ÖZET

Antik Yunan'ın meşhur filozoflarından olan Platon, demokrasi anlayışıyla döneminde dikkatleri üzerine çeker. Çağımızın elde edilmesi için büyük uğraşlar verilen demokrasisi, Platon'un siyasi stratejisinde bozulmuş bir yönetim biçimi olarak karşımıza çıkar. Demokrasinin temel ilkesi özgürlük iken ilerleyen zamanda toplumsal yaşam içindeki özgürlüğün sınırlarını aşması, sözde eşitliğe neden olacak bir demokrasi haline dönüşmesi sonucunu doğurur. Böylece siyasal çöküşe neden olan devlet biçimi beraberinde özgürlüğe düşkün olan, toplumsal düzeni kendisine engel olarak gören bir insan figürünü getirir. Bu insan tipi, salt bireyselliğiyle, değişken kararlarıyla, eşitlik ve eşitsizlik arasında gidip gelen düşünceleriyle, tüm zevklerini dilediği zaman doyurabildiği tavrıyla karşımıza çıkar. Platon'un demokrasiye olan düşmanlığının nedeni nedir? Bu soruya cevap bulmak için Platon'un fikirlerini çağının getirdiği sorunlara dayanarak ele almak gerekir.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi, özgürlük, sözde eşitlik, Platon, insan.

ABSTRACT

Plato, one of the famous philosophers of ancient Greek, draws attention to his democracy. Democracy, which has been given great efforts to obtain our revolution, comes out as a distorted form of government in Plato's political strategy. While the basic principle of democracy is freedom, progressive democracy, which transcends the boundaries of freedom in social life, becomes

* Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmeni, Neşe Erberk Eğitim Kurumları, 14191723gozde@gmail.com

a cause of so called equality. Thus, the form of state which causes political collapse brings a human figurine which is fond of freedom and sees the social order as an obstacle to itself. This type of man come face to face with attitudes that go back and forth between individuality, variable decisions, equality and inequality, when all pleasures can be satisfied at will. What is the cause of Plato's hostility to democracy? In order to find and answer to this question, it is necessary to address Plato's ideas based on the problems of the time.

Keywords: Democracy, freedom, unreal equality, Plato, human,

GİRİŞ

Kökleri Antik Yunan düşüncesine kadar uzanan “demokrasi” terimi, sonu “krasi” ile biten diğer kelimeler -otokrasi, aristokrasi, bürokrasi vs.- gibi Yunanca iktidar anlamına gelen “kratos” kelimesinden türer. Demokrasi, “demos tarafından yönetimi” ifade ederken demos, başlangıçta yoksullar veya halk yığınınını ima eden halk anlamına gelir (Heywood 2011:57). Demokrasinin temelini, bireylerin kendilerine bir şekilde empoze edilmiş kararlara boyun eğmek yerine, kendi kararlarını kendilerinin almaları gerektiği düşüncesi oluşturur. Bütün yurttaşların yöneticilerini seçme bakımından eşit hakka sahip olduğunu dile getiren bir yönetim biçimidir (Cevizci 2011:411).

İlk ortaya çıktığından bu yana evrim geçirerek ilerleyen bir yönetim biçimi olan demokrasi, daha modern görüşleri de içinde barındırır. Bu görüşlerden biri Abraham Lincoln'e aittir: Halkın halk için halk tarafından yönetimi. Bu tanımın yapıldığı tarihte (1863), demokratik yönetim bir istisnaydı. Demokrasinin bir yönetim biçimi olarak uygun olduğu konusunda fikir birliği yoktu. Dünya ülkelerinin yarısından fazlası demokrasi ile yönetilirken, “demokrasi nedir?” sorusu hala sorulmaktadır. Demokrasi, bir yönetim biçimini, bir karar alma sürecini, bir yaşam biçimini ve bir değerler kümesini içine aldığından, çok boyutlu bir kavram olarak karşımıza çıkar (Uygun 2011).

Çağımızda, pek çok ulusun ulaşmaya çalıştığı demokrasi düşüncesi, aslında Antik Yunan filozofu Platon'un siyasi stratejisinde bozulmuş bir yönetim biçimi olarak tanımlanır. Demokrasinin temel ilkesinin özgürlük olması, ilerleyen zamanda toplumsal yaşam içindeki özgürlüğün sınırlarını aşması, sözde eşitliğe neden olacak bir demokrasi haline dönüşmesi sonucunu doğurur. Böylece siyasal çöküşe neden olan devlet biçimi beraberinde özgürlüğe düşkün olan, toplumsal düzeni kendisine engel olarak gören bir insan figürünü getirir. Platon,

özgürlüğü yasadışı, serbestiyi başıboşluk, yasa önünde eşitliği düzensizlikle özdeşleştirerek demokrasiyi eleştirir (Popper 2008:55). Ancak ahlaki değerlere önem veren iyi yetiştirilmiş bir devlet adamı sayesinde bozulmuş olan demokrasi düzeltilir. Bireysel özgürlüğe sahip olmak için haz peşinden koşan insan, başkalarıyla işbirliği yaparak özgürlüğe kavuşan insana dönüşür. Karl Popper'in deyişiyle Platon'a demokrasi düşmanı damgası vurulmasının nedeni nedir? Bu soruya cevap vermek için Platon'un fikirlerini çağının getirdiği sorunlara dayanarak ele almak gerekir. Kuşkusuz Platon, kendi dönemindeki siyaset düzeninden etkilenmiş ve düşüncelerini Antik dönemin şartlarında ortaya koymuştur.

Bu yüzden bu çalışmada Antik Yunan demokrasisi ele alınıp, Platon'un ideal devlet düzeninden ve demokrasi anlayışından bahsedildikten sonra bu demokrasiye uygun insan figürü tahlil edilecektir. Bu türden bir sorgulama konunun anlaşılmasını olduğu kadar Platon'un demokrasiyi kabul etmemesinin nedenini öğrenmemizi ve onun demokrasi eleştirisindeki insanı ile erdem teorisindeki insanını karşılaştırmamızı sağlar.

Antik Yunan'da Demokrasi

Platon, siyasal çatışma ve savaşlar döneminde yaşamıştır. Yunanlıların kabile hayatının dağılmasıyla Atina'nın tiranlık dönemine sürüklenmesine ve demokrasinin kurulmasına şahit olmuş bir filozoftur. Platon'un gençliğinde Atina ve Sparta arasında amansız bir savaş vardı. Peloponnesos Savaşı yirmi sekiz yıl sürmüştü. Platon, savaş sırasında doğmuştu. Savaş sona erdiğinde aşağı yukarı yirmi dört yaşındaydı. Savaş, salgınlar ve kıtlıkla, Atina kentinin düşüşü ve Otuz Tiranlar yönetimini beraberinde getirmişti (Popper 2008:24,25).

Antik demokrasi kavramı, sayıları bir kaç yüzü bulan, eski Yunan sitelerindeki demokratik rejimi ifade eder. Bunlar içinde yalnızca Atina'nın yönetimi hakkında yeterli bilgi bulunmaktadır (Uygun 2011:10). Platon ise Atina'nın güçlü olduğu döneme tanıklık edememiştir. Fakat Perikles döneminin demokrasisindeki aksaklıkları ve çöküşünün tohumlarına şahit olmuştur. Atina demokrasisinin yozlaştığını görüp Sokrates'in bu yozlaşan siyasal anlayış tarafından suçlanması ve ardından idama mahkum edilmesi, demokrasiye olan tüm umutları kaybetmesine neden olmuştur. 501 kişilik mahkemede yargılanan Sokrates, üç Atina yurttaşı tarafından, gençleri yanlış yola sürükleyip Site'nin tanrılarına saygısızlık etmek ve yeni tanrılar yaratmakla suçlandı. Her şey bir yana bu suçlamaların arkasında gerçek bir neden vardı: Demokrasiyi yıkan oligarşiyle Sok-

rates arasında kurulan bağ. Sokrates'in yargılanmasından önce bu bağın nasıl kurulduğuna bir göz atmak gerekir.

Peloponnesos Savaşı sırasında, Atina donanması Spartalılar tarafından ele geçirilip kent kuşatılmış, buna karşılık Atinalı demokratlar direnme kararı almışlardı. Ancak oligarşi taraftarları, Spartalılarla işbirliği yaparak yönetimi ele geçirmiş ve Otuz Tiranlar olarak bilinen bir terör yönetimini kurmuştu. Bu yönetim bin beş yüz kadar demokrati idam etmiş, binlercesini de sürgüne yollamıştı. Sürgüne gönderilenler o kadar kalabalıktı ki, bunlar bir ordu kurarak geri dönmüş ve demokratik yönetimi tekrar kurmayı başarmıştı. Bu yönetim kurulduğunda genel af ilan edilerek devrim yanlılarının yargılanmayacağına karar verildi.

Fakat halkın oligarşik devrime katılanlara karşı beslediği kin devam etmekteydi. Demokrasiyi yıkan bu devrimcilerin arasında Sokrates'in öğrencileri de vardı. Eyleme doğrudan katılmamış hatta oligarşik yönetime mesafeli davranmışsa da halk, Sokrates'in sürgüne gönderilmesi taraftarıydı. Suçlama 220 ye karşı 281 oyla kabul edildi. Cezanın belirlenmesi de Atina'da şu şekilde olurdu: Suçlayan kişi bir ceza önerir, suçlanan kişi de kendisinin aklanmasını ister ya da bir başka ceza önerirdi. Platon'un "Sokrates'in Savunması" adlı eserinde Sokrates'in bu öneriye karşılık şu sözleri söylediği yazılmıştır:

“ İçeri atılmayı mı seçeyim? Cezaevinde, boyuna başımda dikilen gardiyanların... On birlerin kölesi olarak niye yaşayayım? Para cezasına, para cezası ödeninceye kadar hapis cezasına mı çarptırayım? Bu da cezaevine girmekle aynı kapıya çıkar. Zira salıverilmem için gerekli param yok. Sürgün cezasını mı öneririm? Sizin usunuzdan da geçen budur belki. Ama benim konuşmalarına, sözlerime, kendi hemşerilerim olan sizler bile katlanamazken başkalarının yabancıların bana katlanabileceklerini umacak kadar düşüncesiz olmak için yaşama tutkusunun gerçekten gözlerimi bürümüş olması gerek ”(Uygun 2011:37). Bu şekilde alaycı ve iğneleyici bir tarzda konuşması üzerine mahkeme,

Sokrates'i aklamak ya da ölüm cezasına çarptırmak yönünde bir karar vermek durumunda kaldı ve ikincisini yaptı (Uygun, 2011:38-39).

Platon bu gibi birçok buhranlara şahit olmuştur. Tüm yaşananlar onun siyasi stratejisinde önemli role sahiptir. Yaşadıklarından sonra kendini şöyle ifade eder:

“Eskiden, gençliğimde birçok gençlerin duyduğunu ben de duyuyordum. Sıram gelince siyasete atılmayı düşünüyordum. Fakat o zaman mevcut hükümet şekli devrilmiş, bir köklü değişiklik olmuştu. Yeni düzenin başına elli bir vatandaş konmuştu. Birçokları yakınlarım veya tanıdıklarını. Bana da iş teklif etmişlerdi... Doğrusu şehri haksızlık yolundan hak yoluna getirerek idare edeceklerini düşünmüştüm. Halbuki bu adamların pek az zamanda eski şeyleri altın devri gibi arattıklarını gördüm. Bütün bu şeyleri gördükten sonra devrin sefaletlerinden yüz çevirdim. Biraz sonra Otuzlar düştü. Yeniden daha istekle, devlet işlerine karışmak istedim... Kuvvetli kimseler... dostumuz Sokrates’i... ölüme mahkum ettiler... Bunu ve siyaseti idare eden adamları gördükten sonra, kanunlarla adetleri gözden geçirdikçe, devletin işlerini iyi idare etmenin günlükünü daha iyi görüyordum... Bununla beraber bu olaylarda özellikle siyasi rejimde bir iyileşme imkanlarını gözetliyordum. Harekete geçmek için uygun zamanı bekliyordum. Fakat sonunda anladım ki mevcut bütün devletler kötü idare ediliyor. İşte o zaman felsefeyi övmeye ve umumi hayatta olduğu kadar hususi hayatta da adaletin nerede olduğunu ancak onun ışığında görmenin mümkün olduğunu haykırmaya başladım. Böylece gerçek filozoflar iş başına gelmedikçe veya devletin başları, Tanrı yardımıyla gerçekten felsefe ile uğraşmaya başlamadıkça, insanların uğradığı kötülükler sona etmeyecektir” (Karasan 1947:5-6).

Anlaşıyor ki Platon siyaset kuramını oluştururken var olan Antik Yunan zemini üzerinde düşünüp bu zemini tahlil ederek işe başlamıştır. Sorgulamayı temele alan felsefenin işi varlığı irdelemektir. O halde bir siyaset stratejisi ortaya koymak istiyorsak var olan düzeni ele alıp bunu eleştiri yağmuruna tutmak gerekir. Bu bağlamda Platon’un hedefi, krallık siyaset bilgisinin, insanlara hükmetme sanatının sırrını keşfetmek olacaktır (Popper 2008:38).

Devletin Filozof Kralı

Akış halindeki bir dünyada kesin bilgiye ulaşılamayacağı gibi kesin bir siyaset bilgisi de olanaksız görünüyordu. Çünkü siyaset alanında sabit nesnelere yoktu. “Hükümet” ya da “devlet” gibi kavramların tarih boyunca sürekli değiştiğini görüyoruz. Hal böyle olursa siyaset soruları nasıl tartışılabilir? (Popper 2008:38) Meydana gelen bu sürekli akış durumunu soysuzlaşmış ve çürüyen şeyleri yetkin hale getirmek için Platon İdealar Teorisi’nden hareket etmiştir. Buna göre akış halindeki bir şeyin aslı, Platon’un idea dediği şeydir. (Popper 2008:33,34) Platon iyiyi, “tutan, sağlamaştırıcı şey” olarak açıklarken kötüyü,

“yıkan, dağıtan şey” anlamında kullanmıştır. Dolayısıyla bu iyi olan İdealar, duyumsanabilir şeylerden önce gelir. Zira duyumsanabilir olan kopya olandır. İdealar bu kopyanın aslı, daha ileri gidersek atası gibi bir şeydir. Ancak duyumsanabilir bir şey, kendi ideasına ne kadar benziyorsa o kadar bozulmayacaktır. Yine de bu şeyler yetkin değildirler. Onlar asıl gerçekliğin sadece bir taklididir. Dolayısıyla bir taklidin yetkin olması mümkün değildir(Saygın 2011:97,98). O halde sürekli değişen, kavramların tarih boyunca sabit kalmadığı bir devlet anlayışı da kopya olmaya mahkumdur.

Değişimden ve bozulmaktan kendini saklamış olan devlet, en iyi, en yetkin devlettir. Bu, değişiklik nedir bilmeyen devlettir. Bu, durdurulmuş devlettir (Popper 2008:28). Böyle bir durdurulmuş devletin başında, bilgi ve iktidarın birleştiği Filozof kral olmalıdır. Tek bir kişi olması, onun akıl ile bilgiyi en fazla birleştirebilmesini de sağlayacaktır (Saygın 2011:69).

Devletin birliğini temin eden nihai şey akli bir örgütlenmedir. Akıl bütün saflığıyla yöneticinin gerçek olan iyiyi kavramasını ve böylece yönettiği devlete büyük bir aşkla bağlanıp hizmet etmesini sağlar(Cevizci 2009:108). Zira doğruluk, iyilik ve adaleti en iyi organize edecek kişi Platon’a göre filozoflardır.

Böyle devletin bir de adalet ideası olacaktır. Adalet nedir? Sorusu üzerinde bir fikir birliği olmadığı aşikardır. O halde Platon’un adaleti nedir? Nasıl işler?

Platon’a göre adalet, her sınıfın kendi işine bakmasıdır. Köle köleliğini yapmalı, işçi çalışmalı, yönetici ise yönetmelidir. (Saygın 2011:100). Böylece adalet devletin çıkarlarına uygun olan bir şeydir. Platon’un sınıf ayrıcalığını adil olarak görmesi onun kast sistemini savunduğunun göstergesidir. Platon adaleti, bireyler arasındaki bir şey değil, bütün devletin sınıfları arasındaki bir bağıntı olarak düşünür. Devlet sağlıklı, kuvvetli, birlikli, istikrarlı ise adildir (Popper 2008:119).

Platon’un “Devlet” adlı diyalogunda, devlet ideasına en çok benzeyen yani aristokrasi, insanların en bilge ve en tanrılı olanlarının hüküm sürdüğü bir şeydir. Bu ideal şehir devleti, yatkinlığa çok yakın olandır(Saygın 2011: 98). Ayrıca hükümetler arasında tek doğru hükümet, bilgi sahibi başların bulunduğu hükümettir (Karasan 1947:65).

Ancak bu yetkin devlet, kendini değişimlerden koruyamadığı için varlığını bu şekilde sürdürememiştir. Böylece Platon’a göre devletin çürüten dört

biçimden ilki timokrazi (şan ve şeref arayan soysuzların yönetimi) sonra oligarşi (zengin ailelerin yönetimi) sonra yasasızlık anlamına gelen özgürlüğün yönetimi olan demokrasi ve şehrin son hastalığı ise tiranlıktır (Saygın 2011:98). Bozulmuş ve soysuzlaşmış bu dört hükümet şeklinin iyi olan hükümetle iyilik ve kötülük derecelerine göre sıralandığı unutulmamalıdır (Karasan 1947:70).

Dikkat edilmesi gereken şey Platon'un "Devlet" adlı eserinde demokrasiyi sert bir şekilde eleştirmiş olmasıdır. Bu eser Platon'a göre demokrasinin dejenerleşmesi sonucu insan ruhunu ahlaksızlaştıran durumların üstesinden gelmek amacıyla yazılmıştır.

Platon'da Demokrasi

Platon'un oligarşik yönetimdeki ekonomik dengesizliğin birtakım çatışmalara sebep olacağı düşüncesi şu sözleriyle kanıtlanabilir:

"Bu düzende yöneticiler, üstünlüklerini mallarının mülklerinin çokluğuna borçlu oldukları için, gençlerin istedikleri gibi yaşayıp varlıklarını har vurup harman savurmalarını önleyecek bir yasa çıkarmaya yanaşmazlar; çünkü tefecilik yoluyla onları borçlandırıp mallarını ele geçirerek daha da zengin ve sözü geçer kişiler olmak isterler." (Platon 2007:658).

Bir devlet içindeki yurttaşların hem zenginlik isteyip hem de ölçülü kalmalarının mümkün olamayacağını düşünen Platon, oligarkhların aşırı zenginlik düşkünlüğü yüzünden iyi yaradılışlı insanların daha fazla yoksul olacaklarını ima eder (Platon 2007:659). Böylece yoksullarla zenginler arasında bir iç savaş meydana gelecektir. Canlı bir organizmanın ciddi olarak sarsılması küçük bir dış etki ile mümkündür. Bazen dışarıdan gelen bir etki olmadan da kendi kendisiyle bir çatışmaya girebilir. Aynı şekilde bir devlet de hastalanır ve bünyesinde bir iç savaş başlayabilir (Badiou 2015:311). Bu çatışmada yoksullar galip olunca zenginlerin kimilerini öldürüp kimilerini sürgün ettikten sonra kamu görevlerini eşitlik adıyla paylaştırdıklarında demokrasi kurulur. Demokrasi rejiminin kabul gördüğü bir şehir düzeninde her yer özgürlükle dolup taşar, herkes serbestçe konuşur, dilediğini yapar (Platon 2007:660). Bu şekilde bir düzenin ne kadar zor olduğu aşıkardır. Bu devlette türlü türlü insan bulunur.

"Ola ki en güzel yönetim biçimi budur. Her çeşit rengi taşıyan, her türlü karakteri gösteren alaca bulacak bir giysi gibi göze pek de güzel görünebilir. Belki birçokları, göz alıcı renklere bayılan kadınlar ve çocuklar gibi en çok bu yönetim biçimini beğenirler (Platon 2007:661)."

Bunları söyleyen Platon'a göre demokrasi bir halk hükümetidir. Daha doğru biçimiyle serbestlik hükümetidir. Böyle bir serbestlik sayesinde her türlü anayasa bu hükümette yer alır (Karasan 1947:73,74). Devlet federal de olabilir merkezîyetçi de. Üç yasama organı da olabilir bir tek meclisi de. Demokratik bir devlette kabine başkanı ve bakanların yanı sıra krallar ve kraliçeler de olabilir (Badiou 2015:313).

Savaşırken savaşmamak, barış içinde yaşarken barış istememek, bir taraftan yasaklar koyup diğer taraftan dilediğini yapmak... Görünen o ki demokrasi eşitliğin yanında eşitsizliğin de kaynağıdır (Karasan 1947:74). Böyle bir hükümet biçimi neticesinde ortaya ne gibi sorunlar çıkabilir? Şüphesiz aşırı özgürlük, sınıf ayrılıklarının adaleti oluşturduğu Platon sisteminde bir felakete sebep olacaktır. Önüne geçilemez hale gelen özgürlük, satın alınan kölenin, sahibiyile eşdeğer özgür olması noktasına kadar ulaşır (Platon 2007:667).

Böylece aşırı özgürlük, demokrasiyi aşırı köleliğe düşürür. Özgürlük adı altında kişilerin her türlü bireysel çıkarları olacaktır. Ve bunları elde etmek için ellerinden geleni yapacaklardır.

Nasıl ki fazla zenginlik oligarşiyi mahvetmişse, önüne geçilemez hale gelen serbestlik de demokrasiyi yıkar. Oligarşinin yarattığı ikilik, demokraside daha da artmış ve bir üçlük oluşmuştur. İlki oligarşinin yarattığı ayak takımıdır. İkincisi varlıklı kimselerdir.

Üçüncüsü halktır, yani ufak gelirlili işçileriyle devlet işlerinde çalışan yabancılarıdır. Asıl çalışan sınıf bu olduğundan aşırı serbestlikten en çok rahatsız olan sınıf da bu olur. Bu nedenle haklarını korumaya kalkan ilk gönüllüye bağlanırlar. O da geleceğin Tiranıdır (Karasan 1947:75,76).

Platon'un ironik bir tavırla eleştirdiği demokrasi rejimi nasıl bir insan tipini beraberinde barındırır? Çalışmanın bundan sonraki kısmında bu sorun üzerinde durulacaktır.

Platon Demokrasisinin Sözde Eşit İnsan Tipi

Özgürlük, insanların her zaman istedikleri ve çok zamanda arkasından koştukları, yerine göre ölüm tehlikesini göze alarak elde etmeye çalıştıkları bir değerdir. Peki nedir bu özgürlük? Kuşlar, dağ bayır demeden istedikleri yere kolayca gidebilen varlıklardır. İnsanlar bazen kuşlar kadar özgür olmak istediklerini söyler. Oysa bu özgürlük müdür? Çünkü özgürlük yalnızca insanların

yararlandığı bir değerdir. Kuşların istedikleri yere gidebileceği onların doğalarında olan bir şeydir. İnsan özgürlüğünü kavrayabilmek için değişik yapıdaki hayvanların bir ağaçtaki meyveye ulaşmak için neler yapabileceği üzerinde düşünelim. Bu meyveye ulaşmak isteyen bir kuş ise, o meyveye uçarak gitmesinden başka seçeneği yoktur. Eğer tırmanıcı hayvan ise, ona tırmanarak ulaşmaya çalışır. Peki insan ne yapar? İşte insanın özgürlüğü burada kendini gösterir. İnsan, amacına ulaşmak için değişik yollar arayan ve kendisi için en uygun yolu seçme yeteneğine sahip olduğu için özgürdür. O halde insan bilgili olduğu süreçte özgürdür (Hacıkadıroğlu 2000:27,28).

Ancak bir tek insan, özgürleşmenin değişik yollarını bulması bakımından ne kadar bilgisi olursa olsun bu yolda ilerleyebilmek için gerekli olan araç ve gereçleri tek başına yapamaz. Bu nedenle insan, özgürleşme için başkalarıyla işbirliği yapmak zorundadır. Özgürlük ancak toplumsal yaşamda elde edilebilir (Hacıkadıroğlu 2000:28,29).

Günümüzde özgürlük hakkında bu şekilde ortak bir betimleme kabul edilir. Peki Platon'un eleştirdiği demokrasi rejiminde özgür insan nasıl davranır?

Platon gerekli ve gereksiz arzuları ayırt eder. Önlenmesi mümkün olmayan arzular ve bize yararlı olan arzular gerekli olarak kabul edilir. Örneğin yeme, içme arzusu gerekli bir arzudur. Bunun nedeni onsuz yaşanmadığı ve yararlı olduğu için. Fakat yemek seçmeye yönelen arzu, ruha zarar veren gereksiz bir arzudur. Demokratik yönetimin sürdüğü bu şehir devletinde gerekli ve gereksiz tüm arzuları için çaba harcar. Bazı zevklerin güzel, bazı zevklerin sapık olduğunu düşünmeden tüm zevkleri eşit kabul eder. Ruh hali ve davranışları bu şekilde olan insan, gününü gün eder.

“Kendini günün arzularına bırakır. Bugün içki içip flüt dinler, yarın sade su içip perhiz eder; bir gün idman yapar, bir gün aylak aylak oturup her şeyi yüz üstü bırakır; kimi zaman da felsefeye dalmış görünür...” (Platon 2007:662-665).

Böylece eşitlik ve eşitsizliğin bir arada işlendiği bir insan figürü karşımıza çıkar. Bu insan, bireyselliği savunarak kararsız ve sürekli değişen kararları bir araya getirir (Badiou 2015:320). Platon'un kurduğu sistemde böyle bir insanın yeri yoktur. Erdem Teorisi'nde aklın görevi bilmek, iştihanın görevi ise fiziki tatminlerde aşırıya kaçmadan ölçülü olmaktır. Bir kimsenin akli ruhun bütünsel iyiliğini gözeterek ve diğer parçaları da bütünsel insan hedefini gözeterek

yönettiği takdirde, o kişi bilge olur. Yine bu kişinin tinsel parçası akılla ittifak yapıp, neyden korkulup neyden korkulamayacağını göstermesi ve insan birliğini koruması onun cesur yönünü ortaya çıkarır. Bu kişinin ölçülülüğü ise neyin yönetip neyin itaat etmesi gerektiği sorusuna cevaben oluşturulmuştur. Her bir parçanın kendi yerinde durup kendi görevini yapması en temel erdem olan adalet olarak tanımlanır (Cevizci 2009:102).

SONUÇ

Sonuç olarak görülüyor ki Platon'un bozulmuş olarak tanımladığı demokrasi rejimi onun sistemlerine aykırıdır. Aynı şekilde tanımladığı demokrasi insanı da Platon'un adil insanıyla tamamen zıttır. Onun tanımladığı demokratik insan değişkendir. Demokrasinin hüküm sürdüğü şehir devletinde bir sınıf farklılığından doğan iş bölümü kabul edilmez. Bu demek oluyor ki köle, en az sahibi kadar özgürce hareket eder. Böylece demokrasi fakir kesimin işine yarar bir rejim haline gelir. Bu kaotik durum Platon'un dejenerleşen demokrasiyi anarşizme benzetmesine neden olmuştur. Çünkü demokrasideki özgürlük ve eşitlik ilkeleri halkta aşırılığa kaçmış, disiplinsizlik yaratmıştır.

Platon'un ideal devletinde, ideal devlet adamı, içerisinde kötü tohumların olmadığı, çocukluğundan itibaren iyi yetiştirilmiş, akıl çerçevesinde adil yönetimi esas alan bir figür olarak karşımıza çıkar. Burada adil yönetimden kasıt herkesin sınıfına uygun hareket etmesidir. Adil ruhta her parça kendi yerini bilir. Böylelikle adalet, psikolojik ahengi yaratır.

Platon için bireyin özgürlüğünün bir değeri yoktur. Asıl amaç devletin mutluluğudur. Erdemli devlet kurma düşüncesi, felsefi bilgelik ile siyasal yönetimi birleştirmekle başlar. Siyaset ve ahlak arasında kurulan bu ilişkide üstün tarafın ahlak olması, siyasetin ahlak önünde eğileceğinin göstergesidir.

KAYNAKÇA

- BADIOU, Alain (2015), *Platon'un Devleti*, İstanbul: Metis Yay.
- CEVİZCİ, Ahmet (2009), *Felsefe Tarihi*, İstanbul: Say Yay.
- CEVİZCİ, Ahmet (2011), *Paradigma Felsefe Sözlüğü*, İstanbul: Paradigma Yay.
- HACIKADİROĞLU, Vehbi (2000), *İnsan Felsefesi*, İstanbul: Cem Yayınevi
- HEYWOOD, Andrew (2011), *Siyasi İdeolojiler*, Ankara: Adres Yay.
- KARASAN, Mehmet (1947), *Eflatun'un Devlet Görüşü*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı,
- PLATON (2007), *Toplu Diyaloglar*, İstanbul: Eos Yay.
- POPPER, Karl, Raimund, Sir, (2008), *Açık Toplum ve Düşmanları*, Ankara: Liberte Yay.
- SAYGIN, Tuncay (2011), *Antik Yunan'da Felsefe ve Çağımıza Etkileri*, Ankara:Doğubatu Yay.
- UYGUN, Oktay (2011), *Demokrasi: Tarihsel, Siyasal ve Felsefi Boyutlar*, İstanbul: On İki Levha Yay.

Pir Murat SİVRİ

SEFERBERLİĞİN İLANINDAN SARIKAMIŞ HAREKÂTI'NA KADARKİ GELİŞMELERDE HAFIZ HAKKI BEY

Ferdi AKBAŞ

GÖRDES İLÇESİNİN EĞİTİM COĞRAFYASI

Burak Muhammet GÖKLER

BELEN ABDURRAHMAN PAŞA TÜRBESİ VE MEZARLIĞI

Nagehan GÜLER

ÂŞTİYÂNÎ'YE GÖRE HÜLÂGÛ HÂN'IN SİYASETİNE KISA BİR BAKIŞ

İlker ÖNAL /Kadir BENDAŞ

SİNOPTİK ÇAĞDA GÖZETİMİN MORFOLOJİSİ:TAKİP EDİLMEK VE İNTERNET REKLAMCILIĞI

Yavuz KILIÇ / Gülsen HIRA

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI OSMAN ERGİN YAZMALARİ OE_YZ_0119 NUMARAYA KAYITLI MECMÛ'ADAN HAREKETLE YÛNUS DÎVÂNINA İLAVE TEKLİFLER

Gözde KARAKAYA

PLATON'UN DEMOKRASİ ANLAYIŞINA UYGUN İNSAN FİGÜRÜ

Uğur KARCIOĞLU

TÜRK KÜLTÜRÜNDE ATIN ÖNEMİ VE ATA SPORLARIMIZDAN ATLI CİRİT OYUNU

Büşra COŞANAY

TASAVVUF DÜŞÜNCESİNDE SEYR U SÛLÛK ÜZERİNE BİR İNCELEME

Neslihan Aybike CEYLAN

KAMU HUKUKU (GENEL KAMU HUKUKU) SOSYAL VE EKONOMİK HAKLAR VE HAKLARIN BÜTÜNLÜĞÜ İLKESİ

Necmiye ÖZBEK ARSLAN

GELİBOLULU ÂLÎ'NİN MİHR Ü MÂH MESNEVİSİNİ JUNG'İN ARKETİPSEL SEMBOLİZM KURAMI AÇISINDAN OKUMA DENEMESİ

Hasan DEMİRCİ

24 TEMMUZ 1923 TARİHLİ LOZAN (LAUSANNE) BARIŞ ANDLAŞMASI'NIN TÜRK VE DÜNYA TARİHİ AÇISINDAN YERİ VE ÖNEMİ

Damlanur KÜÇÜKYILDIZ

TELİF HAKLARI ÜZERİNE HUKUKİ BİR İNCELEME: HALK KÜLTÜRÜ ÜRÜNLERİNDE TELİF HAKKI / KİTAP TANITIMI

ANASAY

anasaydergisi@hotmail.com

ISSN 2587-2001

9 772587 200005